

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 16.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326, Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglaš. ki ni bil v socialne namene delavstva in nameščencev, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 26 • Maribor, četrtek, dne 2. marca 1939 • Leto XIV

Samouprava delavskih in nameščenskih ustanov

Pred volitvami v Pokojninski zavod

Jugoslovanska socialno-politična zakonodaja je v bistvu napredna in precej široko zasnovana. Imamo seveda še mnogo nedostatkov v njej, ki se bodo mogli izboljševati le sukcesivno po potrebi, uvidevnosti merodajnih faktorjev in zahtevi pravih interesentov, to je, delavskih in nameščenskih organizacij.

Veljavno zakonodajo imamo o njih. Ta zakonodaja določa samoupravo v vseh socialno-političnih zavodih in ustanovah. Ni prav nobenega zadržka, da se te samoupravne določbe izvajajo tudi v praksi. Določbe niti niso v zvezi kakorkoli s politiko prejšnje dr. Stojadinovićeve vlade in zato niti ni potrebno, da se o njih sklepa s finančnim zakonom v obliki kakih izjem ali pooblastil, ker, kakor vemo iz izjav odstopivših petih ministrov iz dr. Stojadinovićeve vlade in izjave ministrskega predsednika Cvetkovića, želi tudi nova vlada, da se doseže sporazum s Hrvati in normalizira javno življenje ter obnovi parlamentarizem.

Ta stvar je torej popolnoma jasna. Nobene zveze nimajo socialno-politične ustanove z nastalimi političnimi razmerami v državi. Če je refleks političnih razmer oviral izvajanje socialno-političnih samoupravnih pravic, se je to vršilo popolnoma po nepotrebnem, ker so samouprave teh zavodov izven politike in izven političnih zapletljivosti in motenj.

Prve volitve, ki se bodo pri nas v kratkem vršile, so volitve v Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani. Nameščenci Slovenije in Dalmacije volijo v ta zavod svoje zastopnike. Prvotno je bila izražena želja, da se organizacije sporazumejo na skupno kandidatno listo, da ne bi bilo treba volitev, marveč bi se kar skupna lista odobrila. Do takega sporazuma ni prišlo, ker so razne skupine nedostopne za primeren sporazum. Organizirani nameščenci bodo zaradi tega šli v volitve za ta Pokojninski zavod sporazumno z vsemi imeni nameščenci in nameščenkami, ki smatrajo zavod za resno zadevo, iz katere se mora izključiti politika. V Pokojninskem zavodu je treba zastopati interese nameščencev predvsem in v drugi vrsti lojalno tudi gospodarske interese, kolikor so v zvezi s tem zavodom. Mi smo absolutno za tako delo in delovanje v tej ustanovi. Naši zaupniki in prijatelji dobe v tem oziru vsa potrebna navodila pravočasno.

Da končno še enkrat poudarimo. Za samoupravo v socialnopolitičnih ustanovah in zavodih torej zaenkrat ni ovira potreba reform, niti nimamo zakonov ali naredb, ki bi bile razveljavile veljavno zakonodajo. Dovolj je, če se izjavi socialnopolitična zakonodaja o samoupravah.

Obnova samoupravnih pravic v delavskih ustanovah torej za vladno ne more biti problem, ker želi normalizacijo javnega življenja.

Posvetovanje demokratov

Opozicija se giblje.

V nedeljo je bila konferenca v stanovanju Lj. Davidovića v Beogradu, kjer so se demokrati razgovarjali o položaju in sklenili, da skličejo sredi marca meseca širšo konferenco, ki bo sklopala tudi o reorganizaciji stranke.

Balkan balkanskim narodom

Socialno demokratično gibanje je prednjačilo v boju za združenje balkanskih narodov

Balkanski revolucionarji so prvi zaklicali parolo, da Balkan spada samo balkanskim narodom. Grški revolucionarji so v početku 18. stoletja sanjali o osvoboditvi Balkana. Z idejo njegove samostojnosti so bili prežeti revolucionarji 18. in 19. stoletja. In v Srbiji so odgovorni državniki kovali načrte o skupnosti držav balkanskih narodov. Te ideje so prodirale tudi v slovenske pokrajine avstroogrške monarhije.

Prevzemajoč celo revolucionarno nasledstvo, je proletarijat sprejel tudi parolo Balkan balkanskim narodom. V devetdesetih letih minulega stoletja so se polagali temelji modernemu delavskemu gibanju v balkanskih deželah. Prvoboritelji stopajo v bližnji stik med seboj. In ko so bila gibanja zoblikovana, ko so dobila sodobno organizacijsko obliko in politično nalogo, se je vršila 1. 1909 konferenca Jugosl. socialnodemokratične stranke v Ljubljani, ki je sprejela znano tivolsko resolucijo o združenju južnih Slovanov v lastno državo, 1. 1910 pa se je v Beogradu vršila prva balkanska socialnodemokratična konferenca, ki še danes pomeni zanimivo duhovito teoretično analizo in daje nove argumente, tvori novo silo, vpliva nove življenjske sokove v krilatico »Balkan balkanskim narodom«.

Vojni palež ni rabil te skupnosti. Imajoč svojo zgodovinsko opravičenost, je preživela ideja vse prehodne udarce. Ideja, da Balkan spada samo in edino balkanskim narodom, je zajemala široke množice.

Zlasti je bila živa skupnost med bolgarskimi in srbskimi socialisti. Večinoma je sad te aktivnosti, da je bolgarska javnost 1912 živo razpravljala o »integralni Jugoslaviji«, o enotni državi narodov Bolgarije in Jugoslavije. Tedanji režim v Srbiji, slep za diktat dobe, ni dopuščal, da pride v našo javnost kaka beseda o tem.

Po balkanskih konferencah je ideja skupnosti balkanskih narodov dobila širšo publiciteto. Raziskujejo se gospodarske in socialne razmere in možnosti. Raziskujejo politični pogoji. In te konference dajejo množino materiala, ki dokazuje, da je ideja skupnosti balkancev osnovana na realnih dejstvih.

Le, da so v novem zgodovinskem položaju zamenjani tudi odnosi. Maloazijska država (pretežno) Turčija, se gospodarsko pridružuje skupnosti balkanskih narodov. Včerajšnji gospodar Balkana postaja danes lojalni zaveznik balkanskih držav.

Vrata Evrope k še neizkoriščenim bogastvom Azije, meja, ob kateri se stikata vzhod in zahod, Balkan je bil od nekdanj predmet posebne pažnje evropskih imperialističnih sil. Še v prejšnjem stoletju je vsaka država imela svoj »balkansko politiko«. Podpirajoč eno deželo ali celo posamezni režim v njej, so te s svojo politično in gospodarsko silo razdvajale skupnost Balkana. Križali so se nameni imperijalističnih sil in razcepljeni Balkan je postajal žrtev smodnika.

Balkanski narodi se še do danes niso osvobodili posledic minulosti. Plodoviti polotok Balkana še vedno zanima sile, ki čutijo potrebo po njegovem bogastvu. Do včeraj samo pot, je Balkan danes že tudi cilj gotove politike. Njegova

njegova živina, njegovo rudarstvo, njegovi gozdovi, njegovi izvori petroleja so stvari, ki ji je treba pridobiti zase.

V taki situaciji nastaja balkanski sporazum. Sedaj združuje Jugoslavijo, Grčijo, Rumunijo in Turčijo. V sporazumu še nista Bolgarija in Albanija. Zadnje izjave bolgarskih funcijonarjev pa kažejo, da se tudi ona približuje temu sporazumu.

Uspehi politike balkanskega sporazuma treba in mora postati orodje pravično umevanega varstva interesov balkanskih narodov. Samo tako more balkanski sporazum tvoriti temelj miru in pomirjenja v tem delu Evrope.

Njega pomen se vidi v luči zadnjih dogodkov v načrtih mednarodne politike. Na sestanku v Bukarešti so razpravljali o spremembah, ki so nastale v pomonakovski Evropi. V vsej svoji ostrini se vsiljuje balkanskim narodom pro-

blem njihove varnosti, problem brambe njihovih mej, problem gospodarske neodvisnosti.

Proletarijat Balkana je danes soglasen v vprašanjih, ki se tičejo gospodarske neodvisnosti in obrambe državnih meja. Govoriti ne moremo o stopnji trenutnega pomena teh vprašanj; glavno je tendenca razvoja.

S tega stališča proletarijat prijazno pozdravlja vse napore, ki služijo devizi Balkan balkanskim narodom. Ali vsi naporji bodo najbolje izvršeni, če se za ustvarjenje tega sporazuma mobilizirajo široke množice. Z njihovim aktivnim, prepričanim in prostovoljnim udeleževanjem se bodo zavrnila vsi momenti eventualnih nesporazumov na Balkanu. In ta misel vsebuje veliko, grandiozno besedo: **demokracija**. Odnos je odvisen ves napor, ki stremi po izpolnitvi velikega sna o neodvisnosti Balkana.

(Prosto po Radniških Novinah, Beograd)

Enakopravnost — jedro hrvaškega vprašanja

»Nova Riječ« o hrvaškem vprašanju

Dr. Svetozar Iveković, član odbora Samostalne demokratske stranke v »Novi Riječi«:

»Danes milijoni državljanov Jugoslavije in tudi taki, ki do včeraj niso hoteli o tem ničesar slišati, zahtevajo sporazum, da odklonimo vse ovire za našo boljšo bodočnost. Zato mora priti do sporazuma, ker pravične zahteve Hrvatov priznavajo vsi Srbi in vsi Slovenci. Mi nismo samo verovali, mi smo bili gotovi, da bo ideja sporazuma zmagala. Ta ima že od svojega početka da leč močnejšo notranjo silo kakor momentane manifestacije zunanjih sil, ki

morejo krajšo ali daljšo dobo vegetirati, končno pa morajo preminiti, ker nimajo korenin. Sporazum pomeni popolno in dejansko enakopravnost. Enakopravnost v sreči in nesreči. Zato je ta ideja kategorični imperativ naše mlade države. Država ni fikcija zunaj nas, država smo vsi mi neglede ali smo krščeni s tremi prsti ali s celo roko, ali se klanjamo Mohamedu ali verujemo v Mojzesa, ker vsi smo v prvi vrsti ljudje in zato zahtevamo svobodno skupnost, v kateri bo ohranjeno dostojanstvo človeka.«

• • •

Italijanski listi napovedujejo italijanske zahteve

Pred sporazumom s Francijo.

V Italiji imajo nov stanovski parlament, ki ga navadno imenujejo fašistična zbornica. Sestane se ta zbornica dne 23. marca v Rimu. Na seji zbornice bo po poročilih italijanskih listov Italija postavila svoje zahteve, ki jih še ima in pa objavila pogoje za sporazum med Italijo in Francijo. Verjetno je, da bo Italija z ozirom na mednarodni položaj ostala umerjena, kakor želi tudi Nemčija.

Moti to nado le vračanje Italijanov iz Francije (in Korsi) v Italijo, kar bi značilo, da se odnosi med Francijo in Italijo še vedno zaostrujejo.

Konferenca nordijskih držav

Kljub vabilom hočejo ostati nevtralne.

Skandinavski zunanji ministri so imeli konferenco in so se zopet izrekli za nevtralost in gospodarsko sodelovanje. V zvezi nordijskih držav so sedaj Danska, Švedska, Norvežija in Finska, ki je šele pristopila. Države ostanejo v primeru vojne, ki bi nastala, nevtralne.

Ti sklepi konference zbujajo sum, da te dežele vabijo v svoj krog razni njegovi diplomati, ki obiskujejo drugo za drugo.

Balkanska zveza — velesila po številu prebivalstva.

Balkanska zveza ima po statistiki 1936 naslednje število prebivalstva. Od balkanskih dežel pa še nista v zvezi Bolgarija in Albanija.

	Prebivalcev	kv. kilom.
Rumunija	19.423.000	294.967
Turčija	16.201.000	762.736
Jugoslavija	15.174.000	247.542
Grčija	6.933.000	123.976
Bolgarija	6.254.000	103.146

Vse te dežele, všteti še Albanijo imajo okoli 66 milijonov prebivalcev, njih ozemlje pa meri okoli 1.500.000 kv. kilometrov.

Vojni dobičkarji žanjejo

Burja v angleški zbornici.

V angleški spodnji zbornici je bila te dni ponoči silno burna razprava. Govorilo se je o firmah, ki dobavljajo orožje. Opozicija je očitala nekaterim članom vladne konservativne stranke, da so udeleženi pri dobavi vojnega materiala, konservativni stranki pa je očitala, da daje naročila orožni industriji s pogojem, da prispevajo v strankin sklad. Vladi pa je opozicija očitala, da razpisuje vojna posojila, namesto da bi obdavčila vojne dobičkarje, ki imajo preogromne dobičke pri dobavah.

Odstop predsednika španske republike Azane

Priznanje vlade generala Franca po Angliji in Franciji.

Španska tragedija se bliža svojemu koncu. J. L. ...

Zadnje besedo glede republikanske Španije sta izrekli Francija in Anglija, ki sta dne 28. t. m. priznali vladu generala Franca v Burgosu.

Francija in Anglija sta dosledno izvajali politiko nevmešavanja v Španiji. Francoski desničarji, ki so ves čas vojne strastno napadali vladu, češ, da podpira republikance in jih zalaga z orožjem, so se pri umiku republikanske armade iz Katalonije prepričali, da ...

Orožje je prihajalo tudi iz Sovjetske Rusije. Toda tudi to orožje je bilo plačano, plačano v zlatu in plačani tudi vsi tovari vojnega materijala, ki so ga prevažali na vojnih ladjah iz Rusije, katere so bile torpedirane in so se potopile.

Ob početku vojne je bila republikanska vlada edina legalna vlada v Španiji. Danes je legalna vlada vlada generala Franca.

Jasno pa je, da je bila Francija v španskem vprašanju vezana na odločitev Anglije. Anglija pa je vztrajala na tem, da se radi Španije ne kaže spu-

ščati v vojne zapletitve, kokor je bila tega mnenja tudi glede Češkoslovaške. Kakšni so bili računi Anglije od vsega početka vojne v Španiji: ali so tu igrali vlogo ideološki oziri, strah pred socialnimi in gospodarskimi posledicami, ki jih lahko izzove zmagata te ali one ideologije, ali ne, bo pravilno ocenila zgodovina.

Odstop Azane.

Azana, predsednik španske republike, je naslovil iz Coulonges (pri Ženevi) na predsednika španskega parlamenta, Martineza Baria pismo, v katerem mu sporoča, da odloga svojo funkcijo in odstopa, potem ko mu je načelnik generalnega štaba in odgovorni šef vojaških operacij v navzočnosti predsednika vlade izjavil, da je vojna za republiko izgubljena in mu je vlada svetovala ter organizirala njegov odhod v inozemstvo.

Ker sta vladi v Parizu in Londonu priznali vladu v Burgosu, pravi Azana, mu je sploh onemogočeno, da bi kot predstavnik države posredoval pri teh vladah v korist Španiji in miru.

Ker je Azana odstopil, je postal njegov naslednik Martínez Bario.

Oster nastop delavskih poslancev v angleškem parlamentu

V angleškem parlamentu je prišlo do ostrega nastopa angleških delavskih poslancev proti vladi Chamberlaina radi priznanja nacistične vlade v Španiji.

Govoril je predstavnik delegacije delavske stranke major Atlee, ki je očital Chamberlainu, da je angleška vlada že od vsega početka španske državljanske vojne delala v korist generalu Francu in proti legalni republikanski vladi. Ako bi se bila Anglija postavila takoj v početku na stran republikanske vlade kot to zahteva mednarodno pravo, bi se rešilo špansko vprašanje drugače in z manj rizika za Anglijo, ki ne ve, kakšna pota bo hodila nova Španija. Sploh pa Negrinova vlada še zmerom izvaja suvereno oblast nad centralnimi pokrajinami Španije. V teh delih španske republike je njena avtoriteta še vedno neokrnjena in razpolaga Negrin pri vsem tem še z vojsko, ki šteje pol milijona ljudi. Neodpustno je, da je angleška vlada brezpogojno priznala vladu generala Franca v Burgosu. Zahtevala bi bila lahko vsaj formalno zagotovilo, da Španci ne bodo nikoli ograjali Gibraltarja, da bodo plačali odškodnino za vse angleške ladje, ki so jih potopili v zadnjih dveh letih in pol, ter da bodo na španskem teritoriju zavladali v duhu miru in človečanskih pravic. Angleška vlada tudi ni znala uveljaviti

svoje težnje, da bi se nova nacionalistična Španija ne pridružila osi Rim-Berlin. Priznala je revolucionarno oblast in pustila na cedilu vladu prijateljske države, ki je ves čas točno izpolnjevala svoje obveznosti ter izvajala vse določbe mednarodnega prava.

Ob zaključku svojega govora je major Atlee stavil kolektivni laburistični in liberalni predlog, da se vladi glede na priznanje španske nacionalistične vlade izrazi nezaupnica.

Madžarska vlada preganja fašiste

125 jih je poslalo v koncentracijsko taborišče.

Nova Telekijeva vlada je ostro nastopila proti fašistom, ki so se po razpustu svoje prve stranke organizirali kot »hungaristi«. Policija je napravila v enem dnevu na stotine preiskav in 125 hungaristov aretirala. V »zeleni hiši« v Budimpešti, kjer je bil štab »hungaristov«, so našli orožje in bombe, pa tudi seznam državnih uradnikov in častnikov, ki so bili člani te stranke, dasi bi po zakonu ne smeli biti.

Madžarska vlada je mnenja, da zna sama napraviti vse to na kar bi radi imeli fašisti patent, zato je sklenila, da jih bo poslala v koncentracijsko taborišče.

Dama in po svetu

Skupščina delavske kulturne zveze »Vzajemnost« bo v nedeljo, dne 5. marca v Ljubljani v Delavski zbornici.

Kaj je še nameraval dr. Stojadinović? V finančnem zakonu je bila določba, da se bo ustanovilo ministrstvo za ljudsko kulturo, kakor že obstoji ministrstvo za telesno kulturo. To je bil prvi korak k razpustu vseh kulturnih društev in njihovem poenotenju na način kot je to izvedeno pri društvih, ki goje telovadbo in sport.

Nastavljenih bo 700 profesorjev v l. 1939. Tako je izjavil minister prosvete delegatom proforskega društva. »Hrvatski dnevnik« piše, da bi morali ob tej priliki sprejeti nazaj v službo onih 140 profesorjev, ki so bili odpušteni l. 1932. iz službe, mnogi brez penzije. Dotični profesorji so se tedaj pritožili na državni svet, ki je odločil v prilog odpuščenim. Da bi se take tožbe onemogočile za v bodoče, je bil takoj nato spremenjen uradniški zakon.

Bolgarski kralj Boris se je mudil dne 28. t. m. v Beogradu, kjer je bil gost kneza-namestnika Pavla.

V Nemčiji zvišajo davke. Nemčija zahteva l. 1939. okoli 200 milijonov mark (skoraj tri milijarde dinarjev) več davčnih dohodkov kakor lani. Prihodnje leto pa naj bi se davki zopet zvišali na 300 do 320 milijonov mark — Zvišal se bo davek na dohodnino najmanj za 5 odst., pozneje za 7 odst. Davek za neporočene bo znašal 12,5 odst.; plačevali ga ne bodo samo stari samci, ampak tudi delavke, ki so za močitev dozorele. Samec z letno plačo 4000 mark je plačal doslej 640 mark, odselej 720 mark. Zakonci brez otrok prvih pet let 340 mark, po prvem otroku le 249 mark, pri drugem 185 mark; če ima šest otrok, je rodbina davka prosta. Veliki davkoplačevalci samci bodo plačevali do 55 odst., zakonci brez otrok do 45 odst. Rodbina, ki ima eno služkinjo, bo morala plačevati zanj od 50 do 75 mark na leto. — Na davke ...

V Avstriji so zasebnim društvom pobrali vse premoženje v znesku 2 milijardi mark. Med društvi, ki so prizadeti so tudi vsa humanitarna društva in društva zgrajena na osnovi samopomoči. S tem je seveda prenehala tudi vsako njihovo delovanje. Kar bo še ostalo društev, bodo nacistična in strogo centralizirana.

Volitve na Danskem bodo prvo nedeljo v aprilu mesecu: parlamentarne volitve v tej delavsko-kmetiški deželi, ki se ob sedanjem režimu lepo razvija, bodo zanimiv dogodek v razburkani dobi.

Nadežda Krupskaja, Leninova vdova, je umrla v Moskvi, dne 27. februarja v 70. letu starosti. Pokojnica je bila najozlja Leninova sodelavka.

Roosevelt skuša pomiriti obe strokovni organizaciji ameriškega delavstva. Kakor znano, obstojata v Zedinjenih državah dve strokovni organizaciji: industrijska organizacija (CIO), ki ji načeljuje John Lewis in American Federation of Labour, čije predsednik je William Green. Med obema organizacijama vladajo velika nasprotstva, ker Green in njegovi organizirajo samo kvalificirano delavstvo, Lewis pa zahteva, da se organizira delavstvo po principu: ena tovarna, ena organizacija. Roo-

sevelt je sedaj poslal obema organizacijama dopis, v katerem jima predlaga, da naj se sporazumeta, ker bo to v prid delavskemu gibanju.

Kako je s kolonijami? Večkrat se povdarja, da so kolonije bogate na surovinah, ki jih potrebujejo gotove države za svoje gospodarstvo. Angleški listi trdijo, da so take domneve brez vsake podlage. Izmed surovin, ki jih rabi industrija, je v kolonijah na razpolago samo gumi; surovine kakor: železo, baker in ostale rude, volno in bombaž pa je dobiti le v državah, ki nikakor niso voljne, da dajo svoje zaklade komurkoli brez vprašanja na razpolago. Surovin na svetu nikakor ne primanjkuje. Dobi jih vsakdo, kdor jih želi, samo en pogoj je: mora jih plačati. Brez denarja seveda tudi ni surovin. Anglija ima razsežne kolonije, toda uvažati mora razen premoga domala vse kar rabi njena industrija. Države, ki nimajo surovin, morajo pač z njimi varčevati in jih porabljati samo v take svrhe, da koristijo gospodarstvu ali pa morajo imeti dovolj denarja, da lahko razmetavajo z njimi v neproduktivne svrhe, t. j. zlasti za oboroževanje. Nova razdelitev kolonij torej ne more rešiti vprašanja razdelitve surovin. Kdor hoče priti v posest surovin, mora v naprej računati, da bo moral tvegati vojno.

Vatikanska pošta je izkoristila smrt papeža. Izdala je namreč znamke za dobo »medvladja«. Zbiralci znamk so razgrabili te znamke v enem dnevu, ker jih je bilo tiskanih le omejeno število. Pred poštnimi linicami je prišlo do pravih pretepov med filatelisti in je morala posredovati papeževa garda.

Hudo udarjena žena. Žena ministrskega predsednika Imredyja, ki je sedaj moral odstopiti radi svoje židovske prababice iz Napoleonovih časov, je nameravala prirediti veliko potovanje po Nemčiji in imeti niz predavanj o Madžarski. Ker je pa sedaj njen mož izginil s pozornice in je razen tega tudi v sorodstvu z Judi, je tudi ženina predavalna turneja padla v vodo. Uboga žena! Tako se godi vsaki ženi, ki se sonči v slavi svojega moža, četudi ničesar ne pomeni.

Zadnje vesti

Volitve v Pokojniški zavod nameščencev v Ljubljani so razpisane. Volilo se bode v dveh skupinah: Slovenija posebej in Dalmacija za se. General Mija odstopil? Iz Pariza poročajo, da je general Mija odstopil. Potrična vest še ni.

Od delavskih poslancev predlagana nezaupnica angleški vladi je bila odklonjena.

Anglija še ni imenovala svojega poslanika v Burgosu, Franco pa tudi ne v Londonu.

Ob mrtvaškem odru Nadežde Krupskaje v Moskvi so imeli častno stražo tudi Stalin, maršal Vorosilov in drugi prvaki. Pogreb bo jutri 2. marca.

Bolgarska policija je zaprla 30 članov tajne fašistične organizacije.

Francoska vlada je izgnala italijanskega dopisnika lista »Corriere della Sera«, ker je italijanska vlada izgnala nekega francoskega časnikarja.

Vladina in krščanska stranka na Madžarskem sta se združili. Ob tej priliki je ministrski predsednik Teleki dejal, da bo izvedel boj proti židom do konca. Glede agrarne reforme pa ni dal nobenih jasnih izjav.

Klanje živine po židovskem obredu je prepovedala poljska vlada. (Živali se strojijo, namesto da se ji izpusti kri.)

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Ko je de Laage leta devetnajstoštirinajstega odpotoval v Evropo, na vojno, je ostala njegova žena sama na Manukuri. Oficijelno ni bilo ves ta čas tu nobenega guvernerja; v resnici pa je vodila gospa de Laagejeva posle svojega odsotnega moža tako spretno, da ti otoki niso poznali nikdar boljše uprave od tedanje. Samo par belcev se je v resnici priučilo jezika Tuamotcev: prastarega, zelo lepega jezika z bogatim izrazoslovjem, v katerem more človek povedati svoje misli do najfinejših odtenkov. Gospa de Laagejeva je govorila ta jezik tekoče, brez tujega naglasa, zlasti pa se ji je bilo čuditi, kdor jo je imel priliko opazovati med govorjenjem.

Gospa de Laagejeva je bila tako majhna in ljubka, da se je človek nehote spomnil na pužo; znala se je tako lepo napraviti, da je celo med potovanjem na jadrnici izgledala sveža in dražestna.

Dokler je človek ni videl v obraz bi ji ne bil prisodil niti dvajset let. Pa še potem bi bil smatral, da je deset let mlajša kot pa je v resnici bila. Izgledalo je, da tropsko sonce ne more škoditi njeni polti; skozi vsa leta je ohranil njen obraz svežo barvo. Najbolj izrazito na njej pa so bile vendarle njene oči. Bile so temne, skoro črne, iz njih je sijala modrost in pa sočustvovanje z vsem kar je bilo živega.

Večina žen na njenem mestu bi vzela konec od samote in dolgočasje, njeno življenje, o tem sem prepričan, pa je bilo nasprotno v resnici srečno. Bila je izredno muzikalična in se ni nikdar naveličala svo-

jega klavirja, ki ga je tudi sama oglaševala. V nasprotju s svojim možem je veliko čitala; vse knjige v de Laagejevi knjižnici so bile njena last. Njena sestra v Parizu pa jo je zalagala z vsem kar je prišlo novega na knjižni trg, z najnovejšimi romani, odrskimi deli in življenjepisi; s tem pa njeno zanimanje še ni bilo izčrpano. Posedovala je zelo bogato zbirko knjig o Polineziji, počenši od spisov iz osemnajstega stoletja o zgodovini odkritja, pa do najnovejših del iz narodopisja, botanike, o ribah, ki jih je videla v lagunah in školjkah, ki jih je zbiral na obrežju.

Po značaju sta si bila mož in žena tako različna kot so bile različne knjige, ki sta jih čitala. Dostojen in odkrit, kakršen je bil, je zrl de Laage k svojim predpostavljanim od spodaj navzgor in z viška na tiste, ki jih je smatral za svoje podrejene, gospa de Laagejeva pa ni delala razlike niti navzgor niti navzdol; v vsakem možu ali ženi je videla sočloveka, ki je bil vreden, da mu je posvečala pažnjo in izkazovala spoštovanje.

V družbi z domačinkami je prebila mnogo prijetnih večerov, pa najsi je že bilo v tej ali oni hiši v Manukuri, pomagala jim je pri vršenju njih dolžnosti in se udeleževala njih razgovorov o vsakodnevnih vaških dogodkih kot da bi bila rojena na otoku. Z vsako izmed njih se je lahko skušala v pletenju pokrival za glavo ali pandamusovih pletenjač; v snovanju ali šivanju krajevno običajnih, iz malih koščkov blaga sešitih odej je bila pa prava mojstrinja. Nikdar se ni naveličala raziskovati duševnosti polinezijske žene in razlike v zrelišču, ki je navadno ovira za medsebojno razumevanje različnih ras, nikakor ni smatrala kot zapreko. Prepričan sem, da je gledala s strahom dnevu naproti, ko bi njen mož do-

bil odkazan drug delokrog ali pa odšel v pokoj in se vrnil v Francijo.

V marsičem je nadkriljevala guvernerja in to ji gotovo ni ostalo prikrto. Toda nikdar ni tega kazala, da bi bil on to občutil. Verujem, da ga je imela v resnici rada, mogoče, ker je čutila, kako zelo mu je potrebna. Izven dvoma pa je bilo, da je de Laage ljubila svojo ženo. Bil je notranje osamljen in njegovo samopremagovanje ni poznalo meje; vso toplino, ki jo je mogel izvesti svoji naravi je osredotočil na svojo ženo. Ako je bil proč od nje, je prestajal prave muke bojazni v skrbi za njo. Potoval sem z njim po morju in na teh potovanjih sem ga baš radi teh njegovih čustev takorekoč vzljubil. Ne morda, da bi bil javno razodeval svojo skrb; toda jaz, ki sem ga dobro poznal, sem natanko vedel, kako izgubljen in nesrečen se je počutil, ako je bil ločen od nje.

Na dan prihoda jadrnice je bil običaj, da smo, oče Pavel, kapitan Nagle in jaz večerjali pri guvernerju. Tega večera sem šel s kapitanom poprej kot običajno k njemu. Gospa de Laage nama je prišla naproti in nas sprejela že na pragu, in takoj nato je stopil njen mož na verando, bil je v smokingu, kakor vedno pri večerji. Rekel nam je, da se je oče Pavel pismeno opravičil in da prosi, da naj ga oprostimo.

»Zares čudno.« je dodal. »Ne spominjam se, da bi bil v vseh teh letih, odkar smo tu, že kdaj zamudil večerjo na jadrničin dan. Tudi danes zjutraj ga ni bilo v pristanišču. Ali ste ga videli, doktor? Ali je bolan?«

Odgovoril sem po pravici, da sem ga videl pozno popoldne pri delu v njegovem vrtu.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

LJUBLJANA

Kakšno gorje lahko povzroči domišljavost mladega akademika! Že nekaj dni počiva v grobu pokojni sprevodnik cestne železnice Franc Lovšin, oče štirih nespreskrbljenih otrok, star komaj 32 let. Mi pišemo šele danes več o njem, ko smo zbrali vse zanesljive podatke o njegovi tragični smrti. Na odprtem grobu mu je govoril v imenu vseh tovarišev Franc Juhant, ki je rekel med drugim: »Žalostno je odjeknila med nami vest, da si tako tragično in tako zgodaj odšel na oni svet... L. 1925. si dobil službo pri cestni železnici, zadovoljno in z veseljem si sprejel vsako odkazano delo, bil si skromen in dober, bil si vreden v službi, a družaben v družbi; zato smo te vsi radi imeli, kar priča tudi velika udeležba tovarišev in znancev na tvoji zadnji poti. Bil si vedno dober član vseh naših strokovnih društev. Še pred par dnevi smo te videli, kako si rad in veselo hodil v rezervno službo poleg svoje redne službe, dan za dnem, v dobri misli, da si zaslužiš malo več kruha za svoje malčke. Namesto priznanja si doživel razočaranje na eni in drugi strani, bil si preslab, da bi vse to prebolel, in zapustil si nenadoma ženo in štiri nespreskrbljene otroke, zapustil tovariše in prijatelje... Zakaj se je to zgodilo? Ker ga je nekoč naznanil g. Dominik B., akademik, češ, da ga je nadržal, naj stopi v notranji prostor voza, da ga je ozmerjal z domišljavcem in končno da ga je razžalil s tem, da je pozval pred pošto stražnika, naj ga legitimira. Za tako »užaljenost« akademika D. B., ki je mislil, da je zoper njegovo čast, da bi upošteval sprevodnikova navodila v interesu splošnega prometa, je moral pokojni Lovšin prestopiti nadležna zasliševanja v službi in na sodišču. Trpel je toliko časa, da je dobil končno razsodbo, da je sodišče dognalo, da je popolnoma vladno in po predpisih opozoril g. Br. D. Spoznalo ga je le v točko krivega, da je g. Br.

rekel, da je to »domišljavost«, vendar ga je tudi v tem oziru oprostilo vsake kazni, ker je bila izrečena ta beseda le kot odgovor na izvalno obnašanje akademika D. B. Pokojni je bil vedno tako dober in družaben, da v svoji občutljivosti ni mogel prebleti, da je moral radi obnašanja mladega akademika še na sodišče. In je šel in se poslovil od tega sveta. Kaj vse pove ta žalostna življenska zgodba!

Na rednem občnem zboru del. kulturnega društva »Vzajemnost« v Ljubljani je bil soglasno izvoljen ta-le odbor: predsednik Rudolf Čebular, podpredsednik France Štefanič, sprevodnik cestne železnice, tajnik Milan Šovljanski, kovinarski tajnik, namestnik Leopold Krese, krojač, blagajnik Anton Bele, strojni del., namestnik Andrej Novak, brivec, odbor. niki: prof. Ivan Fava, Jakob Isop, barvarski mojster, Mica Ajdišek, gosp. pomočnica, Rudolf Burič, črkostavec, Franc Slemenšek, hišnik, nadzorstvo: Anton Prezeli, krojač, Miklošič Stane, mestni uslužbenec, Vinko Štrukelj, delavec.

Vabilo na IX. redni občni zbor

Stavbene in gospodarske zadrage »Krojaški dom«, r. z. z. o. z. v Ljubljani, kateri se bo vršil v ponedeljek, dne 20. marca 1939 ob pol 8. uri zvečer v zadrugi prostorih Delavske zbornice, Miklošičeva c. 22a I s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. poročila načelnstva in predložitev računskega zaključka za leto 1938; 3. poročilo nadzorstva; 4. sprememba pravil v smislu novega zadrugnega zakona; 5. volitev nadzorstva in namestnika; 6. volitev načelnstva in namestnikov; 7. razno. — Opomba: V smislu § 15 zadr. pravil, točka c) mora biti navzočih najmanj dve tretjini vseh zadrugnikov za spremembo pravil. Vsled tega pozivamo vse zadrugnike, da se občnega zbora sigurno udeležijo. — Načelnstvo.

MARIBOR

Zborovanje obratnih in organizacijskih zaupnikov

V nedeljo, dne 5. marca 1939 z začetkom točno ob 9. uri dopoldne se bo vršilo v dvorani Delavske zbornice v Mariboru zborovanje zaupnikov in funkcionarjev strokovnih organizacij. Dnevni red je važen, zatorej vsi točno in zanesljivo! — Družnost! KMO. 2

Opozarjamo na predavanje banovinskega konzervatorja g. prof. Baša, o zgodovini delavskega gibanja na Spod. Štajerskem, ki se bo vršilo v sredo, dne 1. marca s pričetkom ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-I. — Predavanje se bo vršilo pod okriljem »Vzajemnosti« in delavstvu priporočamo, da se ga udeleži v čim večjem številu.

Pravilna ura za deco. Delavsko društvo »Detoljub« priredi v nedeljo, dne 3. t. m. s pričetkom ob pol 3. uri popoldne v dvorani »Delavske zbornice«, Sodna ulica 9-II. pravilno uro za delavske otroke. Prireditelj je bila prvotno določena za minulo nedeljo, pa je bila radi nenadne obolelosti učiteljice Stupanove preložena. Pravilice bosta pripovedovala učiteljica Stupan Milica in pesnik Tanc Anton, otroci »Detoljuba« pa bodo zapeli nekaj otroških pesmi in zaigrali na mandoline. — Vstopnine ni.

Mož streljal na ženo in potem ustrelil se sebe. V tekstilni tovarni Hutter in drug sta bila zaposlena zakonca 37letni Franc Čokan in njegova žena 28letna Marija. Čokan je zane marjal družino in je pustil, da je žena sama skrbela za dva otroke. Žena se je lanske leto z otrokoma odselila od moža. Sedaj ga je pa tožila za prevzinito. To je Čokana tako raztogotilo, da je napadel ženo med delom v tovarni in streljal na njo iz samokresa. Zadel jo je v hrbet in ji razen tega prestrelil želodec. Nato je obrnil revolver proti sebi in se smrtno pogodil v sence. Zopet nova družinska tragedija. Posledice bosta čutila otroka, ki sta postala sirota.

Zveza strojnikov, strojevodij in kurjačev vabi na sestanek, kateri se bo vršil v nedeljo, dne 5. marca t. l. v Delavski zbornici. — Važno poročilo z občnega zbora, sekcije Ljubljana in delitev »Strojarskega vestnika«, Vabimo tudi nečlane. — Odbor.

CELJE

MESTNI SVET CELJSKI OD L. 1935—1938.

Do sedaj nismo bili vajeni, da bi prejeli tiskana poročila o delu in zaslugah občinskih očetov. Sedaj pa smo dobili tako poročilo, ki se nanaša na dobo od l. 1935 do l. 1938. —

Težka nesreča pri regulaciji Savinje. V ponedeljek, dne 27. februarja se je težko ponesrečil zidar, zaposlen pri gradnji skarpe. Najmanj 2000 kg težko skalo je sam premikal, da bi jo spravil na pravo mesto. Naenkrat pa se je skala prevrnila in zakotalila po bregu ter delavcu na nogo, ki mu jo je zmečkala pod kolonom. Kje leži krivda, se moramo vprašati, da ne bomo zabeležili nesreče samo kot kroniki, ampak tudi vplivali, da se take nesreče v bodoče ne bodo več dogajale? Zidarji delajo na akord in hite, da kaj zaslužijo, firma pa da samo po enega pomagača k dvema zidarjema! Tu leži vzrok nesreče. Za premikanje tako težkih skal je potrebno več delavcev, pa ne bo treba delavcu skakati pred skalo z ene strani na drugo. Po nesreči smo opazili še par nedostatkotv, ki se morajo nujno odpraviti. Nikogar ni, ki bi se vsaj malo razumel, kako nuditi ponesrečenemu prvo pomoč. Obvezni material mora biti v zadostni količini in takoj na razpolago. Vpeljati je treba telefon, da ne bo treba ponesrečenemu čakati po eno uro na zdravniško pomoč. Upamo, da bo to naše opozorilo rodilo uspeh in da se bodo odpravili vzroki nesreč in drugi nedostatki.

Občni zbor SK »Olimpa« bo jutri, v petek 3. marca ob 20. uri »Pri Jugoslovanu«.

Občni zbor delavskega društva »Detoljub«.

Minulo soboto se je vršil v dvorani na Ruški cesti št. 7 redni letni občni zbor delavskega društva »Detoljub«. Po poročilu predsednika S. Jelena so podali blagajniško poročilo S. Javžnikar kot namestnik blagajničarke S. Novakove, tajniško poročilo je podala S. Nekovar Anica, poročilo gospodarskega S. Prates, za kontrolo pa je poročal S. Rudolf Kokol. Iz poročil funkcionarjev je bilo razvidno, da društvo zadovoljivo napreduje. Vršilo se je več društvenih prireditvev, izletov itd. Z zbirko je bilo omogočeno o božiču obdarovati veliko število revnih otrok. Občni zbor je izrekel vsem darovalcem iskreno zahvalo. Društvo je omogočilo tudi letovanje revnim otrokom v »otroškem raj« v Radvanju. Na posestvu »Delavskega doma« v Radvanju, ki je na razpolago otrokom staršev in roditeljev članov »Detoljuba« so po žrtvovalni člani skozi vse leto ob prostem času pridno obdelovali polje in čistili gozd, da bo posestvo čimprej lahko služilo svojemu namenu. V minulemu letu je bila dograjena nova klet ter še ena soba v dosedanjem poslopiju. Staremu odboru je bila soglasno podeljena razrešnica, nakar so se vršile volitve novega odbora, ki je bil izpopolnjen z nekaterimi mlajšimi sodružniki in sodrugin. V imenu krajevnega medstrokovnega odbora je občni zbor pozdravil predsednik S. Bibič.

S tlakovanjem ulic bodo menda res tudi letos nadaljevali. Mariborčani so že tako nezazupni, da prav nič ne verjamejo raznim obetom in lepim besedam, dokler ne vidijo dejanj, ker je pri nas navada, da časopisje neobvezno izjave kakšnega občinskega svetnika takoj razboba na kot dejstva po znani prislovi: je rekla, je djala. Vendar pa vidimo, da se na Zrinjski trg in v Aškerčevo ulico dovažajo veliki kupi granitnih kock in po tem sodimo, da bo menda le res, da bodo letos tlakovali Maistrovo ulico in Prešernovo ulico do Maistrove.

Mariborsko gledališče. Sreda, 1. marca, ob 20. uri: Aida. Red B. Gostovanje ge. Mitrovičeve in gdč. Majdičeve. — Četrtek, 2. marca, ob 20. uri: Partija šaha. Red A.

PTUJ

Predavanje »Vzajemnosti«. Pretekli četrtek smo imeli lepo obiskano predavanje sod. svet. g. dr. Travnerja, ki je na poljuden način, objektivno razlagal pomen židovstva, njega postanek, zgodovino, razvoj in borbe ter teorijo o rasi in rasni politiki, katero na svoj način rešujejo nekatere države. Orisal je senčno stran židovstva, prav tako pa omenil tudi vrline in znanstveno potrjena dejstva koliko neprecenljivih zaslug imajo baš največje židovske osebnosti za blagor človeštva: Erlich, Zamenhoff, Einstein i. dr., čemur ne more nikdo oporekati. Dodatna debata je tudi doprinesla svoj delež v razčiščenju pojmov o narodu in rasi.

V četrtek, dne 2. marca bo spet predval g. dr. Travner in sicer o temi »Kolonije in njih pomen«. Naj nikdo ne zamudi! Začetek ob pol 8. uri zvečer. — V soboto zvečer pa se bo vršil prosvetni večer in je želeli, da se ga delavstvo udeleži v čim večjem številu.

Tiskovni sklad

Trbovlje: Za tiskovni sklad so darovali ss. Šteger Drago din 20.—, Učakar Jože din 5.—, Planinšek Miha din 2.—, Rozman Jože din 2.—, Iskrena hvala! Posnemajte!

FEBRUAR		IZDATKI	
DIN	PARA	DIN	PARA
1 Persil	6	1 Persil	5
1 Henko	3	1 Henko	2.50

Nove cene

1 Persil samo 5⁻

1 Henko samo 2.50⁻

S takim računom so gospodinje res zadovoljne. Izkoristite tudi Vi to priliko. Saj Vam nudi Persil in Henko brez vsakih drugih primesi najboljši učinek.

Brez dvoma:

pranje je cenejše!

TRBOVLJE

Zavarovanje proti redukciji in preskrba dela nezaposlenim delavcem. Ze mnogo smo slišali in čitali o zavarovanju delavcev, ampak o zavarovanju proti redukciji, do zadnjega časa se ni bilo ničesar znanega. Patent za zavarovanje proti redukciji so izumili delavci na dnevnem kopu na Doberni. Koncesijo je osvojila neka skupina, v nekem domu v Trbovljah, pa ne v »Delavskem domu«. Delavci, ki so se vedno tako bali pred redukcijo, kakor kmet pred točo, so našli zavetje pod tistim velikim zelenim klobukom, ki zavaruje proti redukciji in preskrbuje delo za nezaposlene. Delavci, kateri so se bolj pozno v l. 1938 dali zavarovati, so bili tudi odpuščeni, ampak so danes spet na novo zaposleni. Ker gospod delovodja (kot bivši trgovski pomočnik) spoštuje ukaze zavarovalne in posredovalne družbe. Človek bi si mislil, da so delavci, ki so tako močno združeni, dosegli tudi boljše mezde. Toda kdor bi si kaj takega predstavljal, bi bil razočaran. Ker pred enim letom so si rudarji pri TPD s sodelovanjem svobodne razredne strokovne organizacije »Zveze rudarjev Jugoslavije« priborili novo kolektivno pogodbo in povišanje mezde na višino iz l. 1929. Delavci na dnevnem kopu na Doberni niso organizirani v »Zvezi rudarjev Jugoslavije« so pa dosegli narobe: l. 1929 je znašala njih urnina 4 din, danes pa 3,70 din. Za akordno delo pa znaša zaslužek za vsak naložen voziček 50 para manj kakor l. 1929. Tukaj navedene številke so dokazi delavske nezavednosti na Doberni. — Delavec z Doberne.

ŠT. PAVEL PRI PREBOLDU

Delavska maškerada. Dne 5. februarja se je vršila v tukajšnji »Sokolski dvorani« pod okriljem »Delavskega podpornega društva« delavska maškerada. Obisk je bil obilen. Originalne maske so dobile lepe nagrade. Cena pijače je bila za delavstvo znižana. Mladina je veselo rajala ob zvokih priljubljenega Smigelnovega šramla. Takšne zabave si še želimo!

Se ne dajo miru! Kljub temu, da je dne 11. decembra l. l. pri nas pri volitvah opozicija zmagala z lepo večino, se je našel nek gospod iz bližine Št. Pavla, ki se zanima za nas delavce in seveda tudi študira, kako bi nas »rešil«. Povabil je dva delavca na nek sestanek z namenom, da bi se ustanovila organizacija ZSD. Ker pa pri nas razen SDSJ obstoja še NSZ, mislimo, da bi tretja organizacija bila odveč. Svetujemo pa temu gospodu, naj to namero opusti in se naj briga za svoje stvari in da bo svojo visoko funkcijo vestno izvrševal v korist revnemu narodu.

LIMBUŠ

Deložiranka napadla župana. Te dni so v Limbušu sodno deložirali zakonca M., ker jima je bilo njuno posestvo prodano na dražbi. Žena je krivila za nesrečo, ki jo je doletela župana Jaunika. Od jeze in žalosti čisto iz sebe je zgrabila za gorjačo in odšla v občinski urad. Ko je vstopila je gorjačo skrivala za hrbtom, da je župan ni takoj opazil. Ko pa jo je zgrabila, v nameri, da zamahne po županu, se je temu s težavo posrečilo pobegeti skozi zadnja vrata na prosto. V vasi je nastalo s tem v zvezi veliko razburjenje, ki se je poleglo šele ko je M. odločila svoje »orožje« in se tudi sama pomirila.

PREVALJE

Zaščita delavcev. V nedeljo, dne 5. marca t. l. se bo vršilo s pričetkom ob 9. uri dopoldne v dvorani gostilne Rozman predavanje o paritetni zaščiti delavcev. Govorila bosta ss. dr. Reisman in Eržen. Vabimo vse delavke in delavce, da se udeležijo tega važnega predavanja.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

KAMNIK

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE SMRJ

se je vršil dne 19. t. m. ob številni udeležbi članstva. Na njem je zastopal centralo oblastni tajnik s. Šovljanski.

Občni zbor, ki ga je vodil s. Peternel, je potekel v najlepšem soglasju in je bil soglasno izvoljen po večini stari odbor, ki mu dalje predseduje agilni s. Peternel Edvard. V novi odbor je bilo izvoljenih več novih mladih delavskih sodrugov in nam novi odbor jamči, da bo delal z veseljem in uspehom za procvit podružnice in koristi članov.

Iz poročil funkcionarjev je razvidno, da je podružnica uspešno delovala in v mnogih primerih uspešno branila in priborila koristi svojim članom.

Zlasti zanimivo je bilo poročilo oblastnega tajnika s. Šovljanskega, ki je izčrpno poročal o stanju kovinarskega delavstva, pri naših podružnicah v Sloveniji in izven nje, ter o delovanju oblastnega tajništva SMRJ, ki ima lepe uspehe za članstvo kakor tudi za drugo delavstvo. Njegovemu poročilu so sledili navzoči z veliko pozornostjo in se mu zahvalili za stvarne in vzpodbudne besede z velikim odobravanjem.

Na žalost je bilo opaziti na občnem zboru samo nekaj sodrugov iz Ljubljane, dasi jih je precej zaposlenih v naši tovarni po ustavitvi dela v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani. Ker smo te sodruge vedno smatrali za avantgardo v naši kovinarski organizaciji, smo z veseljem pozdravili njihov prihod v našo sredo, trdno prepričani, da se bo z njihovo pomočjo, naša podružnica razvila do višine, na kateri je bila pred usodnim štrajkom v letu 1927. A naša pričakovanja se niso uresničila. Le malokateri je storil svojo dolžnost in se prijavil v našo podružnico in še od teh je večina ostala samo pri prijavi.

Novi odbor bo predložil tem sodrugom kvarnost njihovega zadržanja in je uverjen, če so bili res zavedni člani svobodne strokovne organizacije, da je storil tudi sedaj svojo dolžnost, se otresli mlakosti in z novim veseljem poprijeli za delo — za organiziranje in prebujenje nezavednega delavstva.

To delo je zlasti sedaj potrebno, ko je naša nezavednost vidna tudi gospodom, ki se doselej niti malo niso zanimali za našo bedno usodo in nam kar naenkrat pričenjajo vsiljavati nov delavski evangelij, kakor bi naša razcepjenost še ne bila dovolj velika. Res se je dobilo nekaj neznačajnejšev in se pustilo zavesti, prepričani smo pa, da iz te moke ne bo mnogo kruha.

Gospodom, ki na vse načine poskušajo vsiliti nove delavske nauke in s tem povečati našo razcepjenost v korist podjetju, odločno povemo, da je v naši tovarni dovolj dvoje organizacij, svoje nauke naj nesejo med delavstvo v tovarne, kjer se ni strokovne organizacije in teh je v Kamniku več. Zlasti v drž. smodnišnišnici, kjer je nad 350 delavcev, pa ni nihče strokovno organiziran. V tem podjetju, kjer tudi niso razmere za delavce rožnate, imate odprto polje za delovanje in uresničenje svojih obljub. Gospodje orjite ledino kot so jo morali orati naši sodrug, to Vam bo lažje mogoče, kakor nam, ker imate mnogo podpore na svoji strani. Najprej dokažite na terenu, dejansko, da je vaš namen pomagati delavstvu! Kadar boste tam kaj dokazali, lahko pridete med nas, da vas pripoznamo za »voditelje« in zaščitnike delavstva. Do takrat pa bo najboljši, če nas pustite pri miru!

Dolžnost nas zavednih delavcev je, da s dvojenimi močmi gremo na delo, za boljši kosček kruha, za pravico in svobodo ter za človeka dostojno življenje. S tem bomo dokazali, da smo zmožni borbe, vredni življenja in bodočnosti, ki bo naša, nam bo dala prav ter poplačala naše napore in žrtve. — Družnost!

Cianova pot v Varšavo

V pariški »L'Epoque« napoveduje James Donnadieu neuspeh potovanja italijanskega zunanjega ministra Ciana v Varšavo.

»Grof Ciano riskira, da se bo moral vrniti praznih rok iz Varšave v Rim. — Poljska je že vedno hotela ohraniti svojo neodvisnost. Popolnoma izključeno je, da bi Poljska pristopila k osi Rim-Berlin. Prav tako se ne misli, pustiti zaplesti v kakšen spor radi Sredozemskega morja, z obljubo, da bi dobila kolonije. Poljska stremi edinole za tem, da dobi olajšave za izseljevanje svojih državljanov in surovine za svojo industrijo. Oficijelna poljska časopisna poročevalska služba »Iskra« je priobčila pred nekaj dnevi vest, ki je vzbudila senzacijo: »Moramo si biti na jasnem«, pravi članek, »da zahteve italijanskega časopisja napram Poljski v zvezi z vprašanjem Sredozemskega morja tirajo Poljsko kot zaveznico Francije v nasprotstvo s prijateljico Italijo.« Ta opomin na predvečer obiska italijanskega zunanjega ministra je bil vsekakor dovolj jasn. Potovanje Ciana v Varšavo je usledilo v precej neugodnem trenutku. Med Poljsko in Nemčijo vlada napetost. Namere rajha z Ukrajino so povzročile, da se je Varšava približala Moskvi. V Danzigu je prišlo do resnih razračunavanj (nemški študentje so s silo zabranili poljskim študentom dostop na univerzo. Na to so odgovorili poljski študentje v Varšavi in po drugih mestih s protinemškimi demonstracijami. V Varšavi so obmetavali s kamenjem poslopje nemškega poslaništva. Podobne demonstracije se ponavljajo še kar naprej po raznih poljskih mestih. V Varšavi so demonstranti razbili tudi prostore nemškega kulturnega združenja). Kako lepo lahko zaigrata Francija in Anglija! Poljsko javno mnenje stoji zelo pod vplivom energičnih izjav Roosevelta, Chamberlaina in Daladiera. Beck je sprejel povabilo, da pride v London. Med potjo se bo brez dvoma ustavil v Parizu, potem ko smo napravili napako, da ga nismo povabili že poprej... V zadnjih letih so znali diktatorji izkoristiti vsako ugodno priliko. Naj bi demokracije ne napravile neod-

putljive napake — s tem, da se udaja jo varljivim nadam na zblizanje s totalitarnimi državami —, da bi pustile nepričakovane priložnosti, ki se jim nudi, neizkoriščene!

JESENICE

Nedelja maš. V nedeljo, dne 26. t. m. so se na Jesenicah oz. Koroški Beli vršile maše kar štirih veroizpovedi: poleg običajnih katoliških maš in maše adventistov, sta se vršili še dve maši: v »Sokolskem domu« pravoslavna, v »Delavskem domu« pa starokatoliška. Videti je, da je poleg politične in svetovnonazorne razgibanosti na Jesenicah še tudi verska razgibanost.

Pustni čas je minil. Jeseničane je pošteno pobodel. Maček po njem ni trajal samo en dan kakor običajno, ampak kar ves teden. Vesele so bile o pustnem času srednje obiskane, razen dveh: skalaške v »Sokolskem domu« in zabave SK Kovinarja v »Delavskem domu«, ki sta bili izredno dobro obiskani. Poznalo se je, da ljudje nimajo denarja in da v tovarni delajo skrajšan delavnik. Kulturno življenje je počivalo, ako izvenzamemo uprizoritve operete »Erika« pri Sokolih, zaradi tega je pričakovati, da bo zdaj toliko boljše. Pričakujemo, da bo zdaj po razveljavitvi odloka o razpustu začelo delovati tudi DKD »Enakost«, katere vzgojno delo v delavskih vrstah smo vse leto pogrešali.

Nedeljsko zdravniško službo za člane in družinske člane Bratovske skladnice vrše: 5. in 26. marca g. dr. Čeh Milan, 12. marca g. dr. Tancar Avguštin, 19. marca g. dr. Keržan Bartol.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebnišno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000 — in

za dobo mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000 — plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Litija za organizacijo in izobrazbo delavstva

Nedeljski predavateljski dopoldan, ki sta ga priredili podružnici »Lesnih delavcev« in »Splošne delavske zveze« v Litiji, je prav dobro uspel. Kakor običajno in tudi marsikje drugod, so sicer prišli delavci z manjšo in večjo zamudo, toda pol ure po 9. je bila dvorana gostilne »pri Pošti« polna, ko je imenoma podružnice Lesnih delavcev pozdravil predavatelja S. Žužek.

Prav do poldneva sta nato predavala ss. dr. Reisman in urednik Viktor Eržen o naši delavski zaščiti, njeni odvisnosti od moči organizacije in delavskega tiska, o odgovornosti delavstva za moč te socialne zaščite in pogubnih posledicah zaspanosti nezavednega proletarijata.

Na nekoliko najnovejših slučajih iz borbe delojemalcev z domačimi in tujimi kapitalisti za priznanje zakonitih pravic so navzoči videli, kak ogromen kapital leži zakopan v delavskih zakonih, ki jih kljub dolgoletni veljavi delavstvo še od daleč ne pozna in če jih pozna, si jih večinoma ne upa uveljavljati, ker imamo ravno toliko nezavednih in v temi tavajočih proletarcev, ki nočejo ničesar žrtvovati za organizacijo in za svoj napredek, niti za svoj delavski časopis. Kljub temu pa tisti, ki stoje čisto ob strani vsemu delu, najbolj

zakričijo, kadar se slučajno predramijo iz svojega Kralj Matjaževega spanja in zahtevajo od zaupnikov in organizacij nič manje kakor čudežev.

Poudariti je pa treba, da ima Litija kljub temu težkemu delu proti temi in kljub razočaranjem lepo število zavednih in poštenih delavskih sodrugov, ki se ne strašijo dela in žrtve, čeprav žanjejo za to malo priznanja, pač pa tem več nehalnosti. Vendar delo napreduje in je značilno, da so pri tem še najbolj krepki ravno lesni delavci, ki jih je bilo tudi na predavanju največ. Tudi »Delavska Politika« je dobila v nedeljo 10 novih naročnikov, navzoči pa so obljubili, da bodo sami naprej pridno agitirali in tako vztrajno »vrtali in rili«, kakor to dela sedaj na pomlad neugnani krt pod zemljo.

Priznati je še treba, da so navzoči sodrugi kljub skoro triurnemu predavanju do zadnjega z največjim zanimanjem sledili predavanju in da je vladala ves čas kar najboljša volja in izvrstno, borbe željno razpoloženje. Marsikomu so se prav ta dopoldne pošteno odprle oči in končno smo si segli v desnico, da si ostanemo zvesti z željo, da se kmalu zopet vidimo.

MEŽICA

Podružnica Zveze rudarjev Jugoslavije sklicuje za v nedeljo, dne 5. marca t. l. ob 2. uri popoldne v dvorani gostilne Toff svoj redni občni zbor. Dnevni red običajen. Vodstvo podružnice ZRJ vabi vse svoje člane, da se občnega zbora za gotovo udeležijo, vabljeni pa so tudi vsi, ki nameravajo pristopiti! — Odbor. 2

STUDENCI PRI MARIBORU

Ljudska univerza. V četrtek, dne 2. marca t. l. ob 19. uri nadaljuje nadzornik g. Petek Močnik vrtnarsko predavanje s posebnim ozrom na cvetlične nasade. Predavanje bodo spremljale slike. Sledijo novice v besedi in sliki. Vstopnine ni.

LITIJ

Samomor tekstilnega delavca F. Zaplate, ki je skočil pod vlak, je zelo razburil vso Litijo. Zadevo preiskujejo in bomo o tem tragičnem koncu delavca poročali več, ko bodo znane podrobnosti.

Za boljše cene sladkorni pesi

Srbska kmetiška družba je imela konferenco,

na kateri je zahtevala, da se zviša cena za odkup sladkorne pese. Treba je tudi poskrbeti, da se bo pridelalo dovolj sladkorja in da se poveča konzum v državi. Konferenca je sklenila poslati na merodajna mesta deputacijo, ki naj stvar uredi še pred setvijo sladkorne pese.

Tvorničarji sladkorja na konferenco niso bili povabljeni. Na konferenci so razpravljali tudi o predelovalnih stroških, ki jih imajo tovarne.

Delavski pravni svetovalec

Prehrana otrok (Kasaze)

Vprašanje: Svoja dva otroka sem imela dalj časa v oskrbi sestre, kateri sem tudi plačevala dogovorjeno oskrbino. Pozneje sem enega otroka od sestre odvzela, drugega pa sem pustila sestri, ki ga je hotela imeti zase, češ da ga rabi. Jaz ji za tega drugega otroka nisem obljubila plačevati za naprej nikake odškodnine. Pozneje je sestra tudi prvega otroka izvabila k sebi in je otrok ostal pri njej. Ali lahko odbije moja sestra oskrbino za otroka od dediščine, ki mi jo še dolguje?

Odgovor: Če je dejanski stan tak, kot ga popisujete, Vaša sestra ne bo mogla zahtevati za oskrbovanje otrok ničesar, ker jih je sama zadrževala pri sebi, kar gre seveda na njen račun.

Zaščita vajenca (Solčava)

Vprašanje: Ali sme mojster kaznovati vajenca, ki gre v prostem času za eno uro na sveži zrak s tem, da mu drugi dan ne da ka-

ve, ali da ga pusti kar pol dneva stati pri skobelniku, ali da ga tako pretepe in obrca, da je ves moder? Sme zaposlovati vajenca zvečer do 22. ali do 21. ure, ko že začne zjutraj ob 6. uri delati, tako da vajenec kar pri mizi zaspi?

Odgovor: Če učenec živi v službodavčevi hiši, je podložen hišnemu strahovanju službodavca, ki pa vajenca ne sme telesno ali moralno poškodovati, niti ne sme vajenca prikrašati v obliki kazni za dolžno preskrbo. Za vajence pod 16. leti je dopusten le 8-urni delovni čas dnevno, sicer pa sme biti pomožno osebje v obrti zaposleno največ 10 ur dnevno. Ponoči, t. j. od 10. ure zvečer do 5. ure zjutraj ne smejo biti zaposleni mladostni delavci pod 18. leti pod nobenim pogojem, četudi bi delali skupno le 10 ur ali samo 8 ur. Ob nedeljah velja za mladostne delavce pod 18. leti brezpogojno in brez izjeme popoln odmor. Mojster, ki te svoje dolžnosti proti učencem krši, se kaznuje z denarno globo in z izgubo pravice imeti učence.

Občina Trbovlje

Štev. 153/5-39.

Trbovlje, dne 1. marca 1939.

RAZPIS

Občina Trbovlje, srez Laško, razpisuje na podlagi sklepa občinskega odbora občine Trbovlje z dne 16. novembra 1938 v smislu čl. 86. do vštete 98. zakona o državnem računovodstvu, za oddajo spodaj naštetih del pri gradnji novega občinskega doma v Trbovljah

Javno pismeno ponudbeno licitacijo

v skrajšanem roku 15 dni na dan 20. marca 1939 ob 10. uri popoldne v občinski pisarni v Trbovljah (soba št. 3).

Pojasnila in ponudbeni pripomočki se dobe proti plačilu pravnih stroškov med uradnimi urami v gradbenem oddelku občinske pisarne, soba št. 7 od 8. marca 1939 dalje.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na znesek uradnega proračuna za naslednja posamezna dela:

1. Težak, železobetonska 8. Strel vodne naprave.
2. Tesarska dela. 9. Plesarska dela.
3. Krovna dela. 10. Soboslikarska dela.
4. Kleparska dela. 11. Stukaterska dela.
5. Mizarska dela. 12. Instalacija elektrike.
6. Steklarska dela. 13. Parketarska dela.
7. Ključavničarska dela. 14. Tapetniška dela.

Kavcija, ki znaša za tuzemce 5 odst., za inozemce pa 10 odst. od vsote uradnega proračuna, je položiti najkasneje do 20. marca 1939 do 10. ure pri občinski blagajni v Trbovljah.

V slučaju, da prva licitacija vsled nezadostnega števila ponudnikov ne bi uspela, se bo vršila druga licitacija v skrajšanem roku 10 dni, t. j. 30. marca 1939 ob isti uri in na istem mestu ob vsakem številu ponudnikov.

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglaš o licitaciji, ki je nabit na uradni deski pri občini Trbovlje.

OBČINA TRBOVLJE.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

„FOX“ ter pantin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom I. I. I. I.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Vljudno naznanjam, da v svoji prodajalni

v Mariboru, Glavni trg

prodajam razen lastnih mesnih izdelkov in konzerv tudi

delikatesno robo

kakor sir, ribe, maslo itd.

v najboljši kakovosti in po najnižjih cenah. Pridite in se prepričajte! Priporoča se

J. BENKO

MARIBOR, GLAVNI TRG

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolt Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.